

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אי שוויון בחינוך - מבט מהשטח - 34585

תאריך עדכון אחרון 15-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר סוטה (סבטלנה) רוברמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sveta.robernan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס ידון באי-השוויון במערכת החינוך מנקודת מבט אנתרופולוגית, תוך התמקדות בהיבטים מעמדיים, אתניים, מגדריים ולאומיים. לאחר דיון מעמיק במושג אי-שוויון בכלל ובמנגנונים ובמאפיינים של אי-השוויון בישראל בפרט, נעסוק בשאלה – כיצד מערכת החינוך ומוסדותיה פועלים לבניית סדר חברתי שוויוני, או לחילופין – כיצד הם משעתקים ומעצימים פערים חברתיים. נשאל איך מדיניות החינוך מייצרת אי-שוויון, ונתמקד במיוחד באינטראקציות ובפרקטיקות היום-יומיות של המעשה החינוכי. על סמך דוגמאות מתוך מחקרים אתנוגרפיים העוסקים במערכות חינוך בארץ ובעולם, נדון בשאלה כיצד פועלות זירות חינוכיות להכלת תלמידים ולהעצמתם, או לחילופין – כיצד הן משמשות מנגנוני הדרה לתלמידים. כמו כן נדון ביוזמות חינוכיות ובפרויקטים של "תיקון" שמטרתם להתמודד עם פערים אתנו מעמדיים, להכיל תלמידים מרקע תרבותי שונה.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- הבנה של מושגים מרכזיים בנושא של אי שוויון. כיצד פועלות זירות חינוכיות להכלת תלמידים ולהעצמתם, או לחילופין – כיצד הן משמשות מנגנוני הדרה לתלמידים.
- הכירות עם מחקר אתנוגרפי
- פיתוח מיומנויות קריאה וכתיבה אקדמית.

דרישות נוכחות (%) :

100%

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- שיעורים 1-2 - מבוא: מושגי יסוד ומסגרות אנליטיות/
- שיעור 3-5- דינמיקה של הדרה והכלה: מבט על הכיתה ובית הספר
- שיעור 6-7- תרבות, סוכנות (agency) ודפוסי פעולה
- שיעור 8- הדרה והכלה : הפריזמה המרחבית
- שיעור 9-11- משפחה, חינוך ובית הספר
- שיעור 12- נוער בסיכון : פרויקטים של תיקון
- שיעור 13- ילדי מהגרים ומשפחותיהם במערכת החינוך

חומר חובה לקריאה:

שיעורים 1-2 - מבוא: מושגי יסוד ומסגרות אנליטיות

איילון, ח., בלס נ., פניגר י. וי.שביט. 2019. קשיים ותקוות בדרך לשוויון בהזדמנות השכלתיות. בתוך: אי שוויון בחינוך. ממחקר למדיניות. ירושלים: מרכז טאוב. עמ' 17-36.

MacLeod, J. 2009 [1987]. *Social Immobility in the Land of Opportunity*. In *Ain't No Making It: Aspirations and Attainment in a Low-Income Neighborhood*. 3rd. Edition. Boulder, CO: Westview Press. Pp. 3-10.

MacLeod, J. 2009 [1987]. *Social Reproduction in Theoretical Perspective*, In *Ain't No Making It: Aspirations and Attainment in a Low-Income Neighborhood*. 3rd. Edition. Boulder, CO: Westview Press. Pp. 11-23.

שיעור 3-5- דינמיקה של הדרה והכלה: מבט על הכיתה ובית הספר

פינסון, ה. 2013. שיח ניאוליברלי ופרקטיקות ריבוד בבית ספר ערבי: שליטה או העצמה? בתוך י. יונה, נ. מזרחי וי. פניגר (עורכים), פרקטיקה של הבדל בשדה החינוך בישראל: מבט מלמטה. מכון ואן ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המיוחד. עמ' 201-224.

Valentine, G., Holloway, S., & Bingham, N. (2002). *The Digital Generation?: Children, ICT and the Everyday Nature of Social Exclusion*. *Antipode*, 34(2), 296-315

קריאת רשות:

איילון, ח., בלס נ., פניגר י. וי.שביט. 2019. הסללה והשפעתה על אי שוויון בחינוך. בתוך: אי שוויון בחינוך. ממחקר למדיניות ירושלים: מרכז טאוב. עמ' 58-75.

שיעור 6-7- תרבות, סוכנות (agency) ודפוסי פעולה

Rist, R. C. 1970. *Student Social Class and Teacher Expectations: The Self-fulfilling Prophecy in Ghetto Education*. *Harvard Educational Review* 40(3): 411-451.

Fordham, S., and J. U. Ogbu, 1986. *Black Students' School Success: Coping with the Burden of 'Acting White'*. *The Urban Review* 18(3): 176-206.

שיעור 8- הדרה והכלה: הפריזמה המרחבית

Reay, D. 2007. 'Unruly Places': Inner-city Comprehensives, Middle-class Imaginaries and Working-class Children. *Urban Studies* 44(7): 1191-1201.

Bourdieu. P. 1999. *Order of Things*. In P. Bourdieu et al.. *The Weight of the World.: Social Suffering in the Contemporary Society*. Stanford: Stanford University Press. Pp 60-64.

קריאת רשות:

Collins, D. and T. Coleman. 2008. *Social Geographies of Education: Looking within, and beyond, School Boundaries*. *Geography Compass* 2(1): 281-299.

שיעור 9-10 - משפחה, חינוך ובית הספר

Vincent, C. and Ball, S.J. 2007. *Making up the Middle-class Child: Families, Activities and Class Dispositions*. *Sociology* 41: (6) 1061-1077.

Li, G. 2008. *The Parenting Practices and Schooling: The Way Class Works for New Immigrant Groups*. In L. Weis (ed.). *The Way Class Works*. New York: Routledge. Pp. 149-166.

קריאת רשות:

Chin, T. and M. Phillips. 2004. *Social Reproduction and Child-rearing Practices: Social Class, Children's Agency, and the Summer Activity Gap*. *Sociology of Education* 77 (July): 185-210.

שיעור 11 - משפחה, חינוך ובית הספר (המשך)

הישראלי, א. (2016). משפחה והשכלה: כניסתם של צעירים מהפריפריה להשכלה הגבוהה, בתוך: א. אדי -רקח וכהן, א. (עורכים). *דינמיות בהשכלה הגבוהה. אוניברסיטת תל אביב: תל אביב. עמ' 139-160.*

הישראלי, א. 2016. ערבים : 'הבעיה היא שההורים חינוכו אותנו ככה, ועכשיו הם לא יודעים איך לאכול את זה' : השכלה כזירה לפיתוח פרויקט העצמי (פרק שלישי). בתוך : המשפחה כסוכן של שינוי חברתי: הון משפחתי במבט השוואתי. חיבור לשם קבלת תואר דוקטור בפילוסופיה. ירושלים: האוניברסיטה העברית. עמ' 124-159.

קריאת רשות:

לביא, ע. 2018. עיצוב אידיאל אימהות טובה בקרב אימהות החיות בעוני בעת מדיניות חברתית משתנה. ביטחון סוציאלי 103 (מרץ): 93-112.

Lareau, A. 2002. *Invisible Inequality: Social Class and Childrearing in Black Families and White Families*. *American Sociological Review* 67(5): 747-776.

Bourdieu, P. 1986. *The Forms of Capital*. In J. Richardson (ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press. Pp. 241-258.

Golden, D., Erdreich L. and S. Roberman. 2018. *En Route*. In Golden, D., L. Erdreich and S. Roberman. *Mothering, Education and Culture: Russian, Palestinian and Jewish Middle Class Mothers in Israeli Society*. London: Palgrave Macmillan. Pp. 27-62.

שיעור 21- נוער בסיכון : פרויקטים של תיקון

קפל-גרין, ע. ומירסקי י. 2013. המקום הזה הוא בעיניי שמורת טבע שבאמת צריך לשמור עליה'- דיוקן בית הספר "מפנה" בעיני חברי הצוות שלו . בתוך: ב. אלפרט וש. שלסקי (עורכים). הכיתה ובית הספר במבט מקרוב: מחקרים אתנוגרפיים על החינוך. עמ' 108-140.

להב, ח. 2012. מ"נשירה סמויה" ל"נשירה גלויה" ומה שביניהם. מניתוק לשילוב 17: 1-25.

שיעור 13- ילדי מהגרים ומשפחותיהם במערכת החינוך

גולדן, ד., ברם, ח. 2012. הנוכחות החמקמקה של "רב-תרבותיות": פענוח ופעולה בשדה החינוך מפגש לעבודה סוציאלית-חינוכית 35: 15-36.

בינס, ע. 2019. רצוי ומצוי בקליטת מהגרים במערכת החינוך בישראל . הגירה 9: 1-22.

קריאת רשות:

Cummins, J., Bismilla, V., Chow, P., Cohen, S., Giampapa, F., Leoni, L., Sandhu, P. and Sastri, P. 2005. *Affirming Identity in Multilingual Classrooms*. *Educational Leadership* 63(1):38-43.

Gay, G. 2002. *Preparing for Culturally Responsive Teaching*. *Journal of Teacher Education* 53(2): 106-116.

שיעור 14- סיכום

Bonal, X. and A. Tarabini. 2016. *Being Poor at School: Exploring Conditions of Educability in the Favela*. *British Journal of Sociology of Education* 37(2): 212-229.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 75 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה / סמינר / פרוסמינר / הצעת מחקר 15 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
10 %

מידע נוסף / הערות: